

## מבוא

שלום לכולם. ברוכות הבאות לעיניים על עזה. תחילת השבוע השישי של ההתכנסות היומית שלנו שהיא חיבור של מחאה ולמידה. נדמה שהמחאה ההולכת וגוברת נגד ההרעבה הנרחבת והלא אנושית בעזה המתחילה לתת אותותיה גם אם מעט מדי ומאוחר מדי. רבים מבינו בילו את סוף השבוע בהפגנות ומחאות שונות והיום התחילה שביתת רעב סמלית בת שלושה ימים של ועדת המעקב [העליונה של הציבור הערבי בישראל], שביתה ביפו שרבים מאיתנו מצטרפים אליה גם, באופן כזה או אחר. אני רוצה לציין גם את החלק הצנוע, אבל החשוב של כולנו כאן בהעלאת השיח, בהרמת הקול, בקריאה החד משמעית להפסיק את הקטל, הרצח והמחיקה של עזה. היום אנחנו מארחות את פרופסור גדי אלגזי, היסטוריון מאוניברסיטת תל אביב. הוא פעיל פוליטי ותיק ועתיר זכויות. ביקשנו ממנו להסתכל על הבלתי נתפס ולנסות ולהבין איך הגענו לכאן. גדי ידבר במשך שמונה דקות ואחר כך נשאיר זמן לדיון קצר. כרגיל אני מזכירה שמי שרוצה לשאול שאלה מוזמנת לכתוב אותה בציאט ואני אקריא אותה לגדי עם סיום ההרצאה שלו. גדי תודה רבה שהצטרפת אלינו. הבמה שלך.

## הרצאה

תודה. שלום לכולכן. שלום לכולכם. אני אשתדל לא להאריך. יש כללים. ורק אבקש שתיקחו בחשבון שסוג השאלה שחשבנו שאתייחס אליה, יש בה משהו מייאש וטלאולוגי. כיוון שהיא מובילה לשאלה איך הגענו לכאן, היא לא אומרת איך לצאת מזה. ובכל זאת שווה להסתכל, וכמה שאפשר לסכם את מה שאני רוצה לומר בצורה מאוד פשוטה: עם עזה יש מלחמה מאז 1948. יש לנו 75 שנים של מלחמה, לפעמים בעצימות נמוכה, לפעמים עם הפוגות, לפעמים עם ניסיונות לבנות גדרות, לפעמים עם הפצצות. אבל עזה היא ההתגלמות הקשה והמזעזעת ביותר של הסכסוך, של המקום שאנחנו נמצאים בו ושל הטרגדיה הפלסטינית. מאיזו בחינה? מבחינה זו שלעזה, לאזור רצועת עזה, יש היסטוריה עשירה ומפוארת, אבל רצועת עזה עצמה, המילה המגוחכת הזאת, "רצועה", היא תוצר ישיר של 1948 ובעצם מאותו רגע נוצר בתחומי פלסטין היסטורית – תקראו לה ארץ ישראל, פלסטין, ממש לא משנה לי – נוצר מחנה הפליטים הגדול ביותר בתחומיה. הוא גדול יותר מג'נין, גדול יותר מכל ריכוז פלסטיני אחר של פליטים. פחות או יותר שני שלישי של פליטים מכל המחצית הדרומית של הארץ, לעומת שלישי פחות מזה של התושבים המקוריים. כך שעזה היא 1948. 1948 שמסתכלת לנו בעיניים! ולנגד עינינו מה שמתרחש עכשיו הוא ניסיון למחוק אותה, למחוק את 1948, לא על ידי התמודדות עם הנכבה, אלא על ידי העצמה שלה. ואין ספק שמה שקורה עכשיו הוא מהרבה בחינות חמור הרבה יותר ממה שהתרחש בעבר.

זה מקשה עלינו מאוד גם לחשוב איך הגענו לכאן, כי הממדים של ההרס הם כאלה שהם משמידים את העתיד, גורמים לעתיד להראות כמעט בלתי אפשרי, אבל הם גם הופכים את העבר להערת שוליים. מה זה כבר משנה שב-1956 היה טבח, שני מעשי טבח גדולים בעזה? מה זה כבר משנה שהחיילים של אריק שרון הסתובבו שם עם שוטים והיכו אנשים ברחובות וגידרו אותם בגדרות תיל? אבל זה כמובן לא דרך מועילה להתייחס לזה. כיוון שעם הדרך שהובילה לכאן, אנחנו חייבים להתמודד כדי לחשוב איך לצאת ממנה. ואפשר לסכם אותה – אני מקווה שזה יצליח לי בעוד שלוש ארבע דקות – כיוון שישראל מתלבטת מאז 48 בשאלה מה לעשות עם הפצע הגדול והפתוח הזה. אפשרות אחת היא לכבוש אותו ולנסות להשתלט עליו צבאית. השתלטות הצבאית אומרת שישראל צריכה לדאוג ולנהל את חייהם של מאות אלפי פליטים חסרי קול. ישראל לא אוהבת לעשות את זה. האפשרות השנייה היא לבנות בית כלא, לכלוא אותה, לסגור אותה בדרכים שונות. וזה נוסה בכל מיני דרכים. זה נוסה במהלך שנות ה-70. אפשרות שלישית מפתה, זה לגרום לאנשים האלה להיעלם.

וכאן נעשו ניסיונות מרחיקי לכת וגם ניסיונות נלעגים. נעשו ניסיונות לחלק לאנשים כסף, נעשו ניסיונות לשלוח אותם לארגנטינה. נעשתה בדיקה אם פועלים פלסטינים יתקבלו בגרמניה כ-*Gastarbeiter*, "עובדים אורחים" בשנות ה-60. אבל גם נעשו דברים הרבה יותר מרחיקי לכת. נעשו ניסיונות לגרש עשרות אלפים. ואכן גורשו לפחות 50,000 במהלך ולאחר יוני 1967 ולאחר יוני 1967. כשישראל מצאה את עצמה שולטת באזור הזה, התחילה בעזה מלחמה עקשנית וחריפה מול ארגוני גרילה קלאסיים שנטועים בתוך מחנות הפליטים. מלחמת גרילה אכזרית, מלחמה שגם הופנתה נגד אזרחים אבל מלחמה שלא הייתה ושלא היה שום דבר דומה לה בגדה המערבית, כיוון שאנשים בעזה זכרו את הכיבוש הישראלי של 1956, כיוון שבעזה הוא נהפך למלחמת גרילה, כיוון שבניגוד לגדה המערבית אנשי עזה זכרו את הכיבוש הישראלי של 1956 ולא היו להם שום אשליות. וכיוון שבעזה היה להתנגדות בסיס חברתי, במצוקה של מחנות הפליטים,

ארבע שנים נדרשו לישראל כדי להכריע את עזה בכוח הנשק. זאת העבודה של אריק שרון והיא מסתיימת ב-1972. ואז מתחילים מחדש, מתחילים רעיונות איך אפשר להיפטר מהאנשים של עזה 80,000, 100,000, 120,000. מדברים על 150,000. כל הניסיונות האלה נכשלים. ואז ישראל נעה בין שתי אפשרויות, אחת לנורמליזציה ולאפשר לפועלים מעזה לעבוד בישראל – "להשתלב" כמו שהם קוראים לזה. הפועלים, הבנים והנכדים של פליטי 1948, יבנו את העיר שבה אני גר, תל-אביב. והאפשרות השנייה היא לסגור את עזה בדרכים שונות בגדר תיל, כאשר אריק שרון עושה את זה. לסגור

אותה על ידי הקמת פתחת רפיח. זאת הייתה המטרה של הקמת ימית. כלומר לבנות שרשרת מדרום שתיווסף לעוטף עזה שנבנה לאחר 1950. ולנסות את האפשרות השלישית. האפשרות השלישית היא לתת לעזתים לחיות להתבוסס במצוקה שנוצרה ברצועה. תוכניות "עזה תחילה" מתחילות כבר בסוף שנות ה-70 ובתחילת שנות ה-80, והן יובילו להקמת הרשות הפלסטינית. וזה כמובן יתמוטט.

זה בעצם כל הסיפור. אין הרבה אפשרויות, אם כל מה שחושבים עליו ביחס לפליטים הוא איך להיפטר ואיך לנהל, [ז"א] איך להיפטר מהם ואיך לנהל את המצוקה. זה מה שיש. והכליאה של עזה בתור מובלעת, בין אם תקראו לזה "עזה תחילה", בין אם תקראו לזה "אוטונומיה", ובין אם תקראו לזה "רשות פלסטינית", ובין אם בסוף זה ידרדר לשלטון חמאס, התוצאה במוקדם ובמאוחר הוא שההתפוצצות תגיע, וזו סדרה של התפוצצויות. אני לא אתן לכם רשימה של כל המבצעים הצבאיים, שבהם המלחמה הזו מתחדשת ובמלחמה הזאת יהרגו תמיד רק בני אדם, רק אזרחים ואזרחיות. המקום שאנחנו נמצאים בו עכשיו הוא לכן תוצר של 75 שנים. ובמיוחד של 20 השנים האחרונות שבהן מדינת ישראל החריפה את המלחמה נגד עזה. בין אם על-ידי הרעבה, בין אם על-ידי לספור קלוריות, בין אם על-ידי לשאול כמה עפרונות יוכלו הילדים שם להשתמש, בין אם על-ידי השליטה המוחלטת במים ובזיהום ההדרגתי של מקורות המזון ובין על ידי שורת מבצעים צבאיים שהתוצר שלהם הוא ברבריקציה שלנו וברבריקציה של הקורבנות שלהם. ברבריקציה הולכת וגוברת ממבצע למבצע עד המבצע הנוכחי.

כשמסתכלים על מה שקורה עכשיו, חשוב לזכור שגם האנשים שמוחאים כפיים ולא יכולים להעלות על דעתם שום דבר אחר ביחס לעזה, חוץ מאשר מחיקה, האנשים עצמם – ואני מדבר על הישראלים – הם תוצר של תהליך שעיצב במקביל גם את האנשים בעזה וגם אותם. מה שמלחמה אחר מלחמה שכולן נקראות "כיסוח דשא" עושה זה להרגיל אותם ולהרגיל אותנו להרג ברברי של נשים וילדים, ב-2009, ב-2010, ב-2014, ובין לבין, עד למלחמה שעכשיו אנחנו נמצאים בתוכה.

אם אתם יכולים לתפוס קצת מרחק ולחשוב על אינספור הפרטים והסכסוכים האלה כחלק ממלחמה ארוכה ובלתי נגמרת, אז השאלה היסודית והעמוקה שאנחנו צריכים לשאול היא לא רק איך להפסיק את האש ואיך אפשר לעצור עכשיו בכל דרך את מה שקורה שם, אלא איך אפשר לבנות עתיד אחר. והעתיד הזה למיטב הבנתי יכול להיות מושתת רק על הכרה בעומק של המלחמה הארוכה הזאת. הכרה ב-1948, הכרה בזכויות הפליטים, הכרה בכך שאם לא נחשוב על עתיד אנושי שמבוסס על הכרה בזכויות האנושיות בסיסיות ביותר של אנשים, לא נוכל לצפות להכרה כזאת של הפלסטינים בזכויות שלנו הישראלים היהודים. אז כן, לא כולם חייבים להישאר בעזה. אפשר להכיר גם בזכות השיבה שלהם. אני יודע שזה נשמע היום בלתי אפשרי, שאי אפשר לעלות את זה על הדעת כרגע. אבל כן, תנסו לחשוב מה יכול להיות העתיד, חוץ מאשר מלחמה הולכת ונמשכת, שלאחר רגיעה תתפוצץ מחדש, או שהיא תעבור הסלמה נוראה כל כך, כמו הסלמה שאנחנו חווים עכשיו.